

РОЗДІЛ 2

ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ, ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ТУРИЗМІ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ СЕРВІС

Д. В. Бабенко

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»*

В. Г. Бабенко

Київського університету імені Бориса Грінченка

ДЕЩО ПРО ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Роботу присвячено дослідженню ролі державного регулювання діяльності господарських товариств, які функціонують у сфері туризму. На основі системного аналізу доктринальних джерел встановлено співвідношення понять державного управління і регулювання. Встановлено цілі, які переслідує держава, здійснюючи правовий вплив на суб'єктів туристичної діяльності.

Ключові слова: *господарські товариства, державне управління, державне регулювання, публічно-владні управлінські функції*

The work is devoted to the study of the role of state regulation of the activities of business associations operating in the field of tourism. Based on a systematic analysis of doctrinal sources, the relationship between the concepts of state management and regulation was established. The goals pursued by the state, exerting legal influence on subjects of tourism activity, have been established.

Key words: *business associations, state administration, state regulation, public-authority management functions*

Постановка проблеми. У ході розбудови розвиненої демократичної держави, кожному, хто правомірно знаходиться на теренах України, гарантується свобода пересування. Така вольність (свобода) людини проголошується у статті 33 Конституції, яка кореспондується зі статтею 13 Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 року. Разом із тим, закріплюючи однією із засад державної політики прагнення та невідворотність курсу до

повноправного членства в Європейському Союзі, між останнім та нашою державою, розширюючи сфери взаємодії, встановлено безвізовий режим, який дозволяє на умовах й/та з урахуванням обмежень, встановлених нормативно-правовими актами, вільно подорожувати визначеним переліком країн.

Вочевидь, для підвищення рівня комфорту і полегшення транскордонного переміщення фізичних осіб – громадян України, на ринку послуг функціонує велика кількість суб'єктів підприємництва, призначенням яких є діяльність у сфері туризму. Такими господарськими організаціями Закон України «Про туризм» у частині 2 статті 5 визначає туристичних агентів і операторів, а також закріплює організаційно-правову форму для них – юридична особа, яка зареєстрована у встановленому законом порядку. Щодо агентів, слід враховувати, що документом [3], окрім однозначності у виборі статусу тільки юридичної особи допускається певною мірою свобода (диспозитивність) при обранні форми функціонування – діяльність згадуваних осіб може здійснюватися також у якості фізичних осіб – підприємців.

Водночас, варто зауважити, що найбільш популярною організаційно-правовою формою туристичних агентів та операторів – юридичних осіб, з огляду на відсутність легальних застережень та/або обмежень, є господарські товариства, з яких найбільш розповсюдженими виступають товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю акціонерні товариства. Решта видів таких об'єднань – повні та командитні товариства практично не зустрічаються у досліджуваній сфері. Зрідка дану нішу на ринку займають приватні підприємства (які не є господарськими товариствами).

Мета роботи. Згадані суб'єкти підприємництва, беззаперечно, є об'єктом державного регулювання та управління. Саме тому, дослідження публічно-владного регулювання з боку держави діяльності організацій, які функціонують у сфері туризму, становить значний суспільний, практичний та науковий інтерес, а окреслені питання є недостатньо широко з'ясованими й висвітленими у науковій літературі.

Виклад основного матеріалу. І.П. Голосніченко розглядаючи державне управління, як різновид соціального управління, зауважує, що під окресленим поняттям слід розуміти підзаконну, юридично-владну діяльність органів держави виконавчо-

розпорядчого характеру, що спрямована на реалізацію законів, практичне виконання завдань і функцій держави, за допомогою якої здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини у сферах економіки, соціально-культурного і адміністративно-політичного будівництва [2, с. 18–19].

Разом із тим, С.І. Бевз визначає державне регулювання у сфері господарської діяльності як один із напрямів реалізації державної політики, завдань та цілей держави в економічній сфері суспільства, проявом економічної функції держави [1, с. 114, 439].

Вчений Л.В. Прокопець, досліджуючи державне регулювання підприємництва, визначав його як вплив держави на діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, необхідність якого зумовлена цілями економічної політики, спрямованої на досягнення сталого розвитку держави та її регіонів, забезпечення постійного зростання показників, що характеризують рівень добробуту та якості життя населення країни. Попутно, дослідник зауважує, що розвиток підприємництва в Україні перейшов на стадію, коли вдосконалення регуляторної політики визначає подальші його перспективи [5, с. 162–163].

Наукова література не містить однозначного висновку щодо розмежування державного управління і регулювання:

- окремі дослідники розглядають категорії як тотожні або дуже близькі за змістом;
- деякі наукові праці визначають підхід, у якому державне регулювання виступає як одна із функцій державного управління;
- у декотрих джерелах висвітлюється позиція, у відповідності до якої, державне регулювання є однією з форм публічного впливу на економіку.

Ми погоджуємось із систематизованою думкою – якщо державне регулювання розглядається як один із напрямів діяльності держави в цілому, що перебуває у площині теорії держави і права, то і державне регулювання у сфері господарської діяльності у наведеному випадку становить прояв економічної функції держави. Якщо ж аналізувати державне регулювання господарської діяльності з точки зору відносин, які формуються у процесі діяльності органів виконавчої влади щодо реалізації покладених на них завдань і функцій держави, що є предметом регулювання адмі-

ністративного права, то державне регулювання необхідно розглядати як одну із функцій державного управління [1, с. 95–96].

Як зазначають В.К. Колпаков та О.В. Кузьменко, головною метою державного регулювання економіки є реалізація конституційного положення про те, що держава забезпечує її соціальну спрямованість. Виходячи з цього, найважливіші завдання суб'єктів, що реалізують свої управлінські повноваження у сфері економіки (*у тому числі і щодо забезпечення діяльності суб'єктів господарювання, які функціонують у сфері туризму – прим. авторів*), полягають у забезпеченні економічної стабільності, гармонійного розвитку виробництва і соціальної сфери, зміцненні наукового потенціалу, створенні сприятливих умов для ефективного господарювання й оптимальної реалізації як суспільних, так і приватних інтересів [4, с. 346–347].

Розглядаючи питання започаткування функціонування господарських товариств, які діятимуть у сфері туризму, слід враховувати, що юридична особа вважається створеною з моменту її державної реєстрації, тобто, з моменту визнання (засвідчення факту) державою утворення такої організації. Більше того, варто зазначити, що окрім самої реєстраційної процедури, яка відбувається у порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», інші необхідні й обов'язкові процедури за своїм характером і суттю є суто-адміністративними, серед яких, важливе місце займає дозвільна адміністративна послуга – отримання ліцензії.

Обов'язок отримання ліцензії для досліджуваних підприємницьких організацій є імперативним і впливає із пункту 19 частини 1 статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», у відповідності до положень якої ліцензуванню підлягає туроператорська діяльність. На виконання зазначених приписів нормативно-правових актів, для реалізації отримання відповідних дозвільних документів, Кабінетом Міністрів України у Постанові від 11 листопада 2015 року № 991 затверджено «Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності».

Саме тому, за нашим переконанням, державне регулювання господарських товариств, що діють у сфері туризму полягає у правовому (юридично-владному) впливі держави, в особі її

компетентних органів, які здійснюють публічно-владні управлінські функції, на діяльність досліджуваних суб'єктів підприємництва, яка реалізовується в широкому значенні – шляхом виконання завдань й функцій держави, а у вузькому, здійсненні правового забезпечення функціонування туристичних організацій (через затвердження форм здійснення комерційної діяльності, адміністративних послуг чи дозвільних процедур, реалізації податкової та фінансової політики, закріплення інших стандартів та приписів, які регулюють та упорядковують відповідні суспільні відносини), а також контролем за дотриманням законності і вжиттям встановлених законом заходів для припинення правопорушень, захисту прав учасників правовідносин.

Висновки. Здійснюючи державне регулювання й, водночас, встановлюючи «підвищені» вимоги до діяльності юридичних осіб, які діють у сфері туризму шляхом закріплення необхідності останніх відповідати ліцензійним умовам, публічною владою переслідується одна з цілей – підвищення якості надання туристичних послуг урахувавши те, що фізичні особи, які будуть виїжджати за межі державного кордону України перебуватимуть під юрисдикцією іноземних держав, що в свою чергу може збільшувати ризиковість та ускладнення комунікацій між учасниками правовідносин. Серед інших завдань, доцільно виділити захист навколишнього природного середовища, що сприяє реалізації концепції сталого розвитку, дотримання прав і законних інтересів фізичних осіб – громадян України.

З урахуванням зазначеного, можемо констатувати, що шкоре подолання зовнішньої загрози державній та суспільній безпеці сприятиме, як розвитку туризму, так і господарських організацій, які функціонують у зазначеній сфері, а тому, вектор подальших досліджень необхідно спрямувати на поглиблення й удосконалення доктринальних положень щодо адміністративно-правового статусу організацій, які стали предметом цієї роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бевз С. І. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері господарської діяльності в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. авіац. ун-т. Київ, 2020. 422 с.
2. Голосніченко І. П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття): посіб. Ірпінь, 1998. 108 с.

3. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 31. Ст. 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>. (дата звернення: 15.11.2023)
4. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
5. Прокопець Л. В. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності: Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2018. № 1-1 (44). С. 162–166.